



AFRIKAANS A1 – STANDARD LEVEL – PAPER 1
AFRIKAANS A1 – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
AFRICAANS A1 – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Monday 8 May (morning)

Lundi 8 mai 2000 (matin)

Lunes 8 de mayo del 2000 (mañana)

3 hours / 3 heures / 3 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Section A: Write a commentary on one passage. Include in your commentary answers to all the questions set.
- Section B: Answer one essay question. Refer mainly to works studied in Part 3 (Groups of Works); references to other works are permissible but must not form the main body of your answer.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir cette épreuve avant d'y être autorisé.
- Section A : Écrire un commentaire sur un passage. Votre commentaire doit traiter toutes les questions posées.
- Section B : Traiter un sujet de composition. Se référer principalement aux œuvres étudiées dans la troisième partie (Groupes d'œuvres) ; les références à d'autres œuvres sont permises mais ne doivent pas constituer l'essentiel de la réponse.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Sección A: Escriba un comentario sobre uno de los fragmentos. Debe incluir en su comentario respuestas a todas las preguntas de orientación.
- Sección B: Elija un tema de redacción. Su respuesta debe centrarse principalmente en las obras estudiadas para la Parte 3 (Grupos de obras); se permiten referencias a otras obras siempre que no formen la parte principal de la respuesta.

SEKSIE A

Skryf 'n kommentaar oor een van die volgende tekste:

1. (a)

Allerlei nuwe inligting oor die biologiese en sielkundige biografie van die vrou wys daarop dat sy by uitstek geskik is vir die eise van die nuwe millennium, waar daar 'n groot behoefte is aan holistiese medisyne, die onderwys en kommunikasiegebaseerde ondmemings.

5 Waar kom die kennis skielik vandaan? In die nadraai van die sterk vrouebeweging in die tweede helfte van dié eeu, het al hoe meer vroue die veld van die antropologie, biologie, geskiedenis en ander mensverwante wetenskappe betree. Vir die eerste keer is daar ook met ander oë na die vrou as fisiologiese verskynsel gekyk en verstommende wetenskaplike gevolgtrekkings is gemaak

10 Byvoorbeeld: Daar is skielik besef dat menopouse nie 'n vroulike ramp is wat haar te onstabiel maak vir die eerste ministerskap nie. Dit word eerder omskryf as 'n unieke eienskap. Dit was essensieel vir die oorlewing van die stam sedert die oerbestaan van mnr en mev *Homo erectus*. Nou laat mevrou-op-kantoor haar ekonomies en polities geld en die wêreld rondom haar verander.

15 'n Nuwe geslag wetenskaplikes sê eienskappe wat die “swakker vat” kenmerk juis soos menopouse, vet opgaar, emosionele sensitiwiteit, empatie, 'n aanleg vir *networking*, konsensusbesluitneming en, les bes, baie praat, was van kardinale belang vir die voortbestaan van die spesie dwarsdeur die oertyd. En vandag maak dit vroue by uitstek geskik om 'n leidende politieke en ekonomiese rol in die 21ste eeu te speel.

20 Vir die eerste keer in duisende jare, het vroue wetenskaplike redes om trots te wees op hul andersheid. Hulle hoef nie soos mans te wees om in 'n “manswêreld” te oorleef nie. Hul andersheid word nie meer as 'n “defek” beskou en die rede om vroue uit sekere posisies in die samelewing te hou nie. Intendeel: Dit het unieke voordele. En die volle potensiaal daarvan is nog lank nie bereik nie.

25 Mans, sê Hale, het die geskiedenis gemaak en opgeteken. Vroue het, kaalvoet en swanger, bloot die mans geproduseer wat dit gedoen het. Maar die nuwe kennis wat ons oor vroue en hul biologiese plek in die samelewing, opdoen, breek dié stereotipes af. Die verskille tussen vroue en mans, kan ons nou sien, is presies net dit – verskille, nie tekens van defekte nie. Vroue is nie die tweede of swakker geslag nie, maar 'n ander geslag.

30 Op haar beurt wys antropoloog Helen Fisher daarop dat vroue nou die ekonomiese en politieke mag in die samelewing terugeis wat hulle honderde duisende en selfs miljoene jare gelede geniet het, maar verloor het toe die mensdom 10 000 jaar gelede 'n argariese lewenstyl aangeneem het.

35 Sedert die Industriële Omwenteling het vroue ingespring om die wiele van die nywerheid te help draai. Maar vroue dink en doen anders as mans. Hul talente lê in kommunikasie en diensgerigte beroepe – toevallig die rigting waarin die wereld-ekonomie al hoe meer begin beweeg. Dié twee saamlopende faktore, voorspel sy, lui 'n revolusionêre era in waar vroue die pas aangee.

Terry de Vries, *Insig*, (Augustus 1999)

- Die beredenering in die passasie is hoofsaaklik gebaseer op 'n historiese oorsig van die geslagsrolle. Hoe so?
- Sal jy die passasie beskryf as betogend of sober in sy styl, d.w.s. werk die skrywer met emosionele argumente of baseer hy sy argumente op wetenskaplike gronde?
- Sou jy die rol van die vrou, soos hier beskryf, as komplementêrend of konfronterend ten opsigte van die man beskryf. Motiveer.

1. (b)

Die beitelkje

Ek kry 'n klein klein beitelkje,
ek tik hom en hy klink;
toe slyp ek en ek slyp hom
totdat hy klink en blink.

5 Ek sit 'n klippie op 'n rots:
– mens moet jou vergewis:
'n beitel moet kan klip breek
as hy 'n beitel is –

ek slaat hom met my beitelkje
10 en dié was sterk genoeg:
daar spring die klippie stukkend
so skoon soos langs 'n voeg:

toe, onder my tien vingers bars
die grys rots middeldeer
15 en langs my voete voel ek
die sagte aarde skeur,

die donker naat loop deur my land
en kloof hom wortel toe –
só moet 'n beitel slaan
20 wat beitel is, of hoé?

Dan, met twee goue afgronde
val die planeet aan twee
en oor die kranse, kokend,
verdwyn die vlak groen see

25 en op die dag sien ek die nag
daar anderkant gaan oop
met 'n bars wat van my beitel af
dwarsdeer die sterre loop.

Van Wyk Louw, *Nuwe Verse*, (1964)

- In die gedig lei die aanvanklike splitsing van 'n klippie met 'n beitel tot verstommende gevolge. Dink jy dat die gebeure allegories geïnterpreteer kan word?
- Hoe ervaar jy die gedig? Het dit vir jou 'n optimistiese of 'n pessimistiese toon?
- Wat is jou reaksie op die ongekende gevolge van die skynbaar nietige daad.

SEKSIE B

Skryf 'n opstel oor een van die volgende. Baseer jou antwoord op ten minste twee dele van die Deel 3 werke wat jy bestudeer het. Verwysings na ander werke is toelaatbaar, maar behoort nie die hoofdeel van jou antwoord uit te maak nie.

Teater sedert 1950

2. (a) Sommige dramas wat jy gelees het, staan uit as sterk en heroïese figure. Beskryf die morele kwaliteite wat hierdie figure in bewonderenswaardige figure omskep.

of

- (b) Sommige van die gelese dramas kan as tragedies beskou word, d.w.s. die afloop daarvan lei tot die ondergang van die hoofkarakter. Watter karakters sou jy sê, staan in die teken van ondergang en hoe word hulle deur omstandighede vernietig? Vergelyk die lot van die karakters wat deur hul omstandighede vernietig word.

Verhalende tegniek

3. (a) Die verteller kan 'n karakter binne 'n verhaal wees, of dit kan 'n alwetende stem buite die verhaal wees. Bespreek die tipe vertellers wat jy in die gelese verhale teengekom het en weeg die verskillende verteltegnieke teen mekaar op.

of

- (b) Verhale wentel dikwels rondom 'n hoofkarakter wie se optrede rigting gee aan die verhaalloop. In watter mate is dit waar van die verhale wat jy gelees het?

Die roman en sosiale kritiek

4. (a) Deur te verwys na ten minste twee van die gelese werke, bespreek die wyse waarop sekere karakters deur optrede die sosiale agenda van die skrywer uitdra.

of

- (b) In toestande van sosiale onreg, is daar uiteraard mense wat daaronder ly. Deur te verwys na die werke wat jy gelees het, vergelyk die rolle wat die lydende partye hier vervul.

Die kortverhaal

5. (a) In titels van kortverhale is dikwels uiters belangrik ten opsigte van die volle begrip van die verhaal. Bespreek enkele titels en demonstreer hoe hulle help om die verhale te ontsluit.

of

- (b) Karakters word dikwels deur omstandighede op 'n sekere weg gedwing. Gaan na in watter mate die stelling waar is t.o.v. die verhale wat jy gelees het.